

विषये चास्य भुञ्जते भग्नं तद्ग्राह्यारेण भोक्ता तद्द्रव्य-
मर्हति" कात्या० । [भ्रान्तं प्रत्यक्षं निर्विकल्पकम्] स० द० ।
अपोठ लि० अप-वह-क्त । १ निरस्ते त्वक्ते २ "कल्पनापोठम-
अपोदक लि० अपगतसुदकं सुल्लिप्तत्वात् यस्य । १ अप-
विष्टोदके 'तमूह्युनौभिरात्मन्वतीभिरन्तरिचप्रु झिरपोद-
काभिः ऋ० १, ११६, २ । अपनङ्ग फलेषूदक यस्याः उक्त-
पुंस्त्वात् स्त्रियामत इत्वं वा । इत्त्वपक्षेऽपोदिकापि
(पुङ्) पूतिकायाम् तत्फलेशु उदकवत्त्वात्तथात्वम् । अप-
कण्डसुदकं यस्मात् ५ व० । जलापकर्षहेतौ विषादौ "यत्
अपोदकं विषं तत्त एतास्वपभवम् अथ० ५, १२, १ ।
अपोनप्ति(प्ती)य लि० अपोनपात् देवताऽस्य घ-ञ् वा
नि० । अपोनपादेवताको हविरादौ । [मयट् । जलमये ।
अपोमय लि० अपः जलं तदात्मक तद्विकारत्वात् अपस+
अपोह उ० अप+उह गत्यादौ बा० भावे क । १ त्यागे
२ अतद्ग्राह्यत्तौ तद्विज्ञस्य व्याहृतेरपि त्यागविशेषरूपत्वा-
त्तथात्वम् । "तद्धानपोहो वा शब्दार्थ" इति काव्यप्र०
"अपोहः अतद्ग्राह्यत्तरिति" महेश्वरः । जहृत्कर्तः अपः
विपरीये प्रा० स० । अपरतर्कनिरासाय कते विपरीततर्क-
स च "सुश्रूषा श्रवणं श्रोत्रं ग्रहणं धारणा तथा । जहो-
ऽगोहोऽर्थविज्ञानं तत्त्वज्ञानञ्च धीगुणा इति हेमचन्द्रोक्तः
सुविगुणभेदः । "स्वयम्हापोहासमर्थ" इति पा० भा० ।
भावे ल्युट् । अपोहनमयत्वं न० । "मत्तः स्मृतिज्ञान-
मपोहनञ्चेति" गेता ।
अपोहनीय लि० अप-जह-अनोयर् । अपरकृततर्कनिर-
सनेन तर्कणीये, "कालिगपोहनीयास्तयः" कात्या०
२२, ६, २१ ।
अपोह्य लि० अ-उह गत्यादौ कर्मणि खलत् । अपगमनीये
"त्याज्ये एतैर्व्रतैरपोह्यं स्यादेनोहिंसासमुद्भवम्" महः
अप+वह-ल्यप् । दूरीकृत्येत्यर्थे अव्य० ।
अपोह्य लि० नास्ति पौरुषमस्य । विक्रमश्रुत्ये । अभावे
ज० त० । पौरुषाभावे न० ।
अप्चर लि० असु चरति चर-ट । १ जलचरे जन्तौ
स्त्रियां ङीप् । "लीखाद्यान्यान्त्रितास्तेषां ऋगगर्ताश्रयाप्-
चराः" इति महः लीणि इगर्णि ।
अप् न० आप्यते भोगाय जीवेन आप-तन् ह्रस्व । १ शरीरे
२ स्वरूपरूपसोमे च । "अथाप्रवे द्वितीये यामाहुतिं जु-
होति यत० ब्रा० ३, ६, १८, अपुः स्वरूपरूपः सोमः भा० ।
अप्, उ० अद्ग्राः जलदानाय हतोर्त्ति हर-वेगे क्तिप् । जल-

दायको इन्द्रे तस्य मेवनायकत्वेन तत्प्रेरकतया जलदा-
हत्वात्तथात्वम् "यत्नेन गाहमपुरो विविह्रिरे ऋ० २, २१, ५,
"अपुरः अपां प्रेरकादिन्द्रात्" भा० । २ तद्दायकोऽनलादौ च
तत्वाग्न्यादेः "अग्नौ प्रास्ताहुतिः सन्ध्यादित्यस्यपतिष्ठते
आदित्याज्जायते दृष्टिरिति" मनूक्तेः जलप्रेरकत्वम् ।
अपुत्तुर्थ्य न० अपुरो भावः बा० वेदे यत् । "जलप्रेर-
कत्वे लोके तु व्यञ् आपुत्तुर्थ्यमित्येव । "इन्द्राग्न्यौ ! तवि-
माणि वां सधस्थानि पयांसि च युवोरपुत्तुर्थ्यं हितम्
१२, ८, अपुत्तुर्थ्यं दृष्टिप्रेरकत्वम् भा० युवोर्युवयोरिन्द्राग्नयोः
अप्पोर्याम उ० अपोर्देहस्य यापकत्वाद्याम इव अलु० स० ।
अग्निष्टोमाङ्गयागभेदे "यावज्जीवमग्निहोत्रं जुहोतीति"
श्रुत्या अग्निष्टोमस्य देहव्यापककालकत्वात्तथात्वम् । "सो-
ऽप्पोर्यामिण यजेत" कात्या० ८, ११, १०, "षडुत्तरे अत्यग्नि-
ष्टोम उक्त्यः षोडशी वाजपेयोऽतिरात्रोऽप्पोर्यामः
कात्या० १०, ८, २६, ।
अपत्य लि० अपुनि देहे भवः यत् वेदे टिलोपः ।
१ अपत्ये निरु० २ देहकर्माणि स्मृते च "पूर्व्वे अङ्गैरजसो
अप्प्रस्य" ऋ० १, १२४, ५ "अप्प्रस्य कर्मणि स्थितस्येति" भा०
अप्प्रस्य लि० अप्रसि कर्मणि तिष्ठति अधिकृतत्वात् स्या-क
७ त० । १ कर्मण्यधिकृते "संयावन्नस्यो अपसेव" ऋ० ६,
६७, २ । "अप्प्रस्यः कर्मण्यधिकृतः" भा० ।
अप्प्रराज उ० अप्रसां कर्माणां राजा प्रेरकत्वात् टच् समा०
ब्रेदे ष्ट० सलोपः । कर्मप्रेरके । "युवं ह्यप्प्रराजावसी-
दतम् ऋ० १०१३२७ ।
अप्प्रवान उ० अप्रसा कर्माणां वानं गतिः सङ्गतिरस्य । ऋगुवंश्ये,
कपिभेदे, "यमप्रवानो ऋगवो विरुचुः ऋ० ४, ७, १, अप्र-
वानः ऋगुसम्बन्धौ कश्चिदपि, भा० । "अर्वाऽऽश्वगुवदप्र-
वानवदाहुवे अग्निं समुद्रसम्" ऋ० ८, १०२, ४, अस्मैव
वत्सादिगोत्रप्रवरत्वम् "वत्सानां भार्गवच्यवनाप्रवानौर्व्व-
जामदग्न्याः" इति "भार्गवौर्व्वजामदग्न्याः" इति वा
"भार्गवच्यवनाप्रवानाः" इति वा "वेदानां पञ्च, भार्गवच्य-
वनाप्रवानौर्व्ववेदाः" इति गोत्रप्रवराः । वज्रानामाप्रवतः
प्रवरत्वात्कल्पनं प्रवराध्यायविरुद्धत्वाच्चेयम् । अप्रसे आ-
दानकर्मणे वानसस्य ष्ट० सलोपः । बाहौ निरु० ।
अप्प्रस्य लि० आप-अस्यन् लुट् ह्रस्व । १ कर्मणि निरु० ।
"क्रियातो विभागः विभागात् पूर्व्वदेशसंयोगनाशस्तत
उत्तरदेशसंयोग" इत्युक्तेः संयोगहेतुत्वात्तथात्वम् "तद्देवेषु
चक्षुषे भद्रमप्रः ऋ० १, ११३, ६ । "अप्प्रः कर्म" भा० ।